

Slimību profilakses un
kontroles centrs

SITUĀCIJA NARKOTIKU UN NARKOMĀNIJAS PROBLĒMU JOMĀ LATVIJĀ

Diāna Vanaga-Arāja

Pētniece

Atkarību slimību riska analīzes nodaļa

Rīga
29.09.2021.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Prezentācijas saturs

- I Narkotiku lietošana iedzīvotāju vidū
- II Narkotiku lietotāju ārstēšana
- III Problemātiskā narkotiku lietošana
- IV Pārdozēšana un mirstība
- V Jaunās psihoaktīvās vielas
- VI Sociālie izdevumi
- VII Kopsavilkums

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Vispārējā populācijā (15-64 g.v.)

Pētījums:

ATKARĪBU IZRAISOŠO VIELU LIETOŠANAS IZPLATĪBA IEDZĪVOTĀJU VIDŪ 2020. GADĀ

<https://www.spkc.gov.lv/lv/media/15536/download>

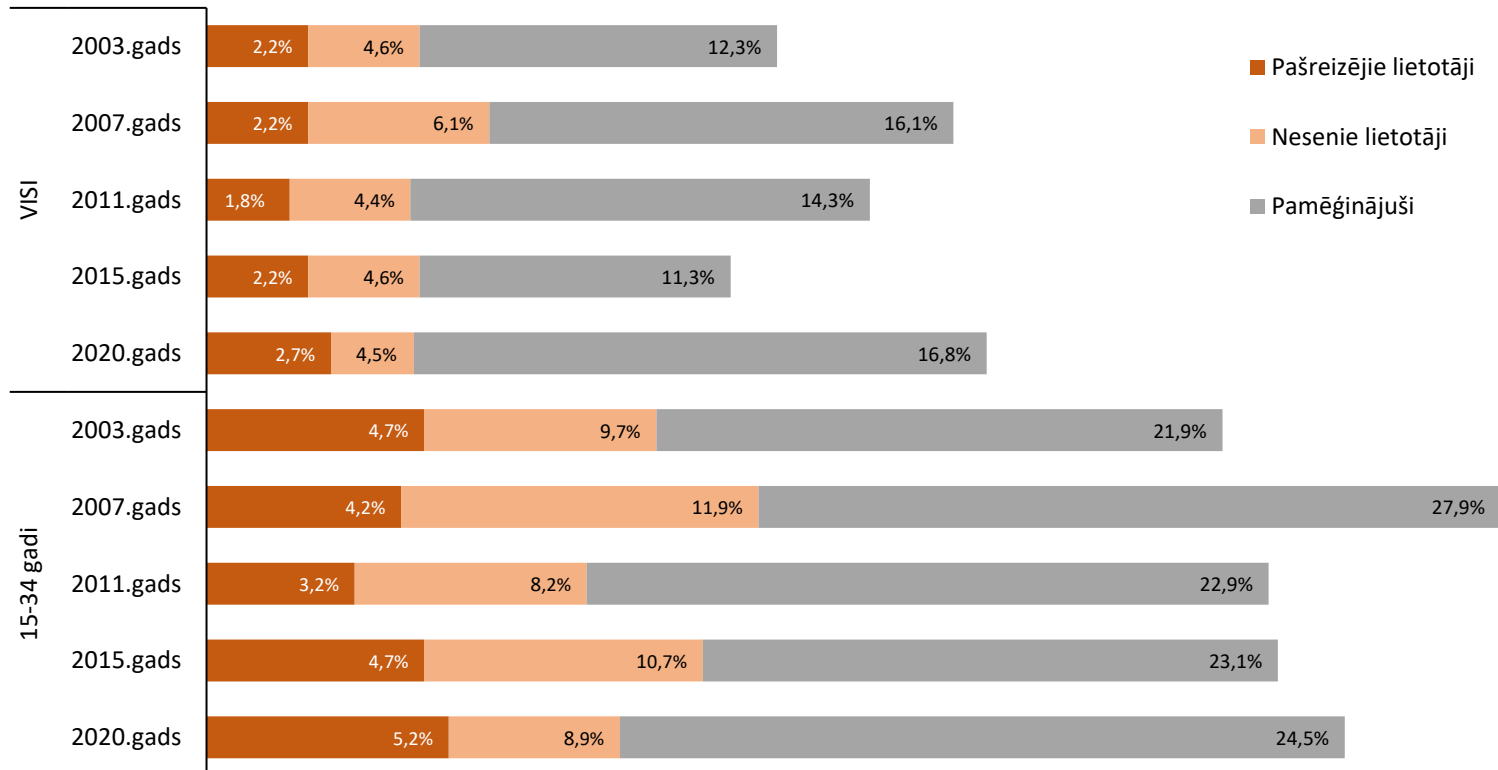
Mērķis – iegūt nacionāli un starptautiski salīdzināmus datus par alkohola un narkotiku lietošanas izplatību un lietošanas modeļiem 15–64 gadus vecu iedzīvotāju vidū Latvijā, kas būtu salīdzināmi ar iepriekšējo gadu veikto pētījumu datiem.

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
													n = 4616

Slimību profilakses un
kontroles centrs

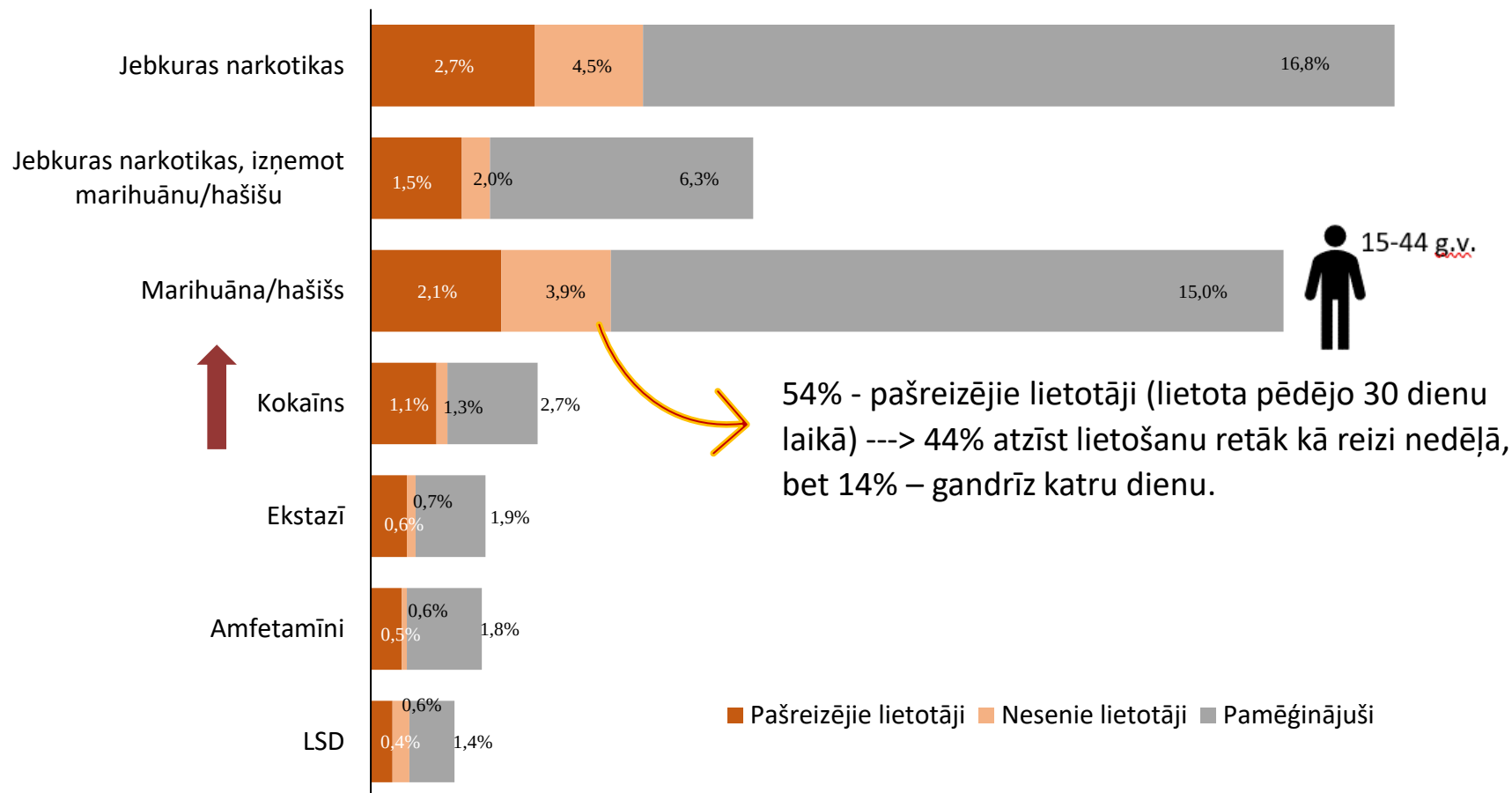
Jebkuru narkotiku pamēģinātāju, neseno un pašreizējo lietotāju īpatsvars 2003.–2020.gadā

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Dažādu narkotiku veidu pamēģinātāju, neseno un pašreizējo lietotāju īpatsvars

Skolēnu vidū (15-16 g.v.)

ATKARĪBU IZRAISOŠO VIELU LIETOŠANAS PARADUMI UN TENDENCES SKOLĒNU VIDŪ 2019. GADĀ (ESPAD)

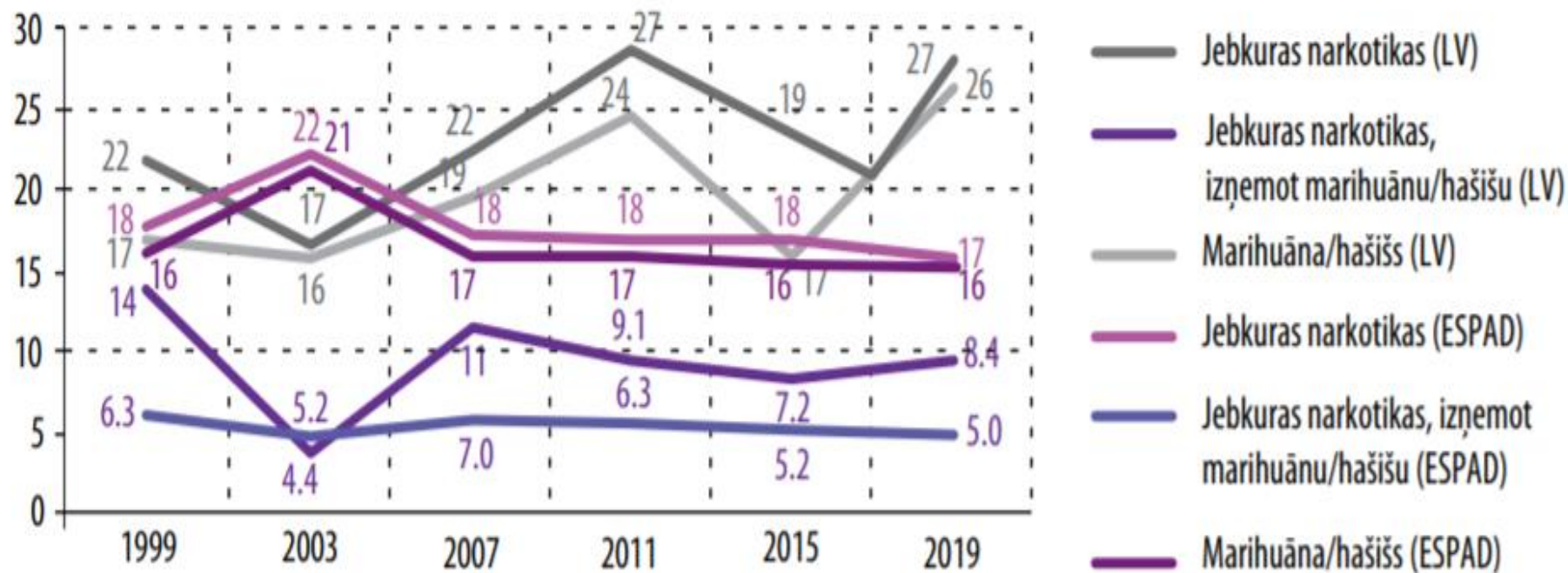
Mērķis – iegūt starptautiski salīdzināmu informāciju par alkohola, tabakas un citu narkotisko vielu lietošanu, kā arī sociālo tīklu, datorspēļu un azartspēļu izmantošanas izplatību 15–16 gadus vecu Latvijas vispārizglītojošo skolu skolēnu vidū 2019. gadā.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Nelegālo narkotiku* lietošanas pieredze Latvijas skolēnu vidū salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem ESPAD dalībvalstīs, 1999. – 2019. gads (%)

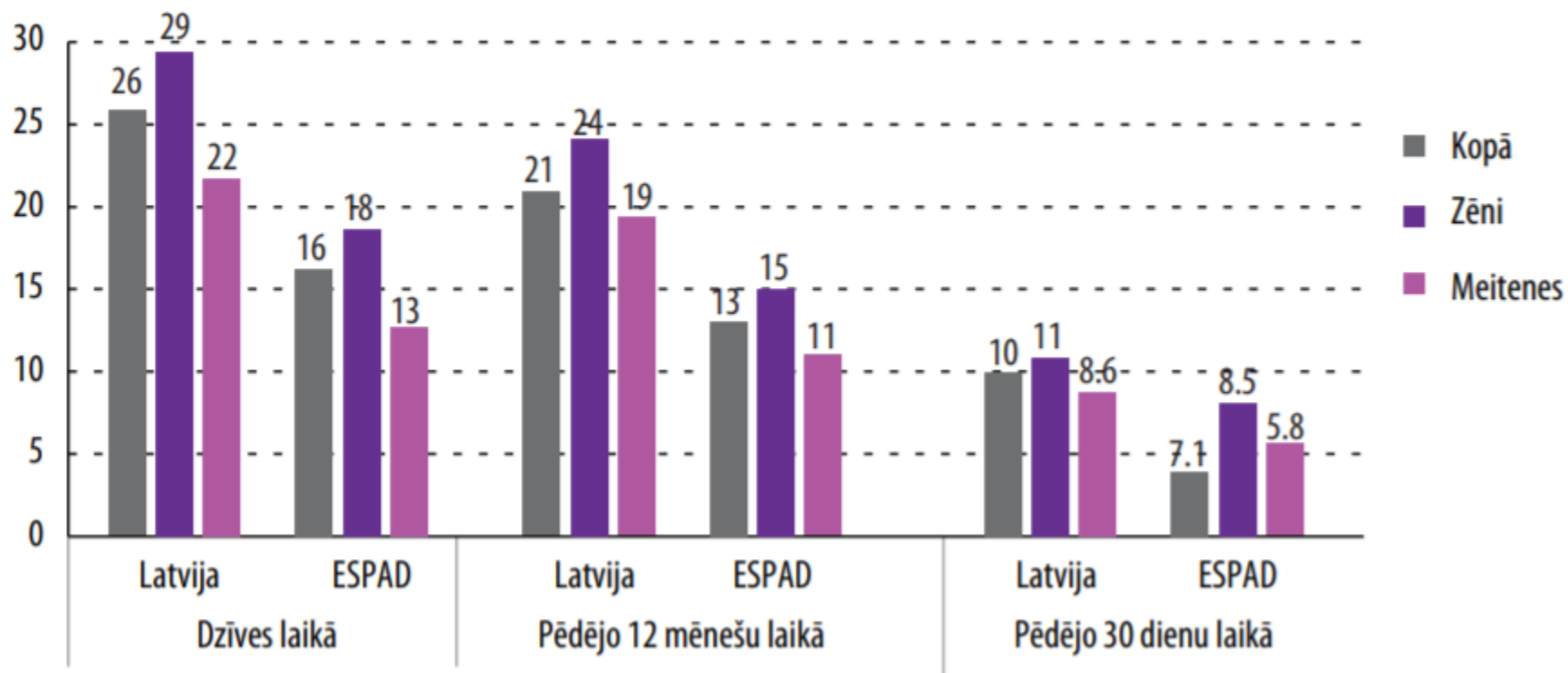

Piezīme: * Rādītājs ietver marihuānu, amfetāminus, kokainu, kreku, ekstāzi, heroīnu, LSD un citus halucinogēnus un, kopš 2007. gada, GHB. Kopš 2019. gada pētījuma Latvijā netiek mērīta kreka lietošana.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Marihuānas lietošanas pieredzes salīdzinājums ESPAD kohortas zēnu un meiteņu vidū, 2019. gads (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Citu nelegālo psihoaktīvo vielu pamēģināšanas tendences ESPAD skolēnu kohortā, 1999. – 2019. gads (%)

	Ekstazī	Amfetamīns	Heroīns	LSD un citi halucinogēni	Kokaīns
1999	6	4	-	3	2
2003	3	3	1	1	1
2007	7	6	1	4	2
2011	4	4	2	4	4
2015	2,7	2,9	2,1	3,7	2,3
2019	5,0	1,8	0,8	4,9	1,8
ESPAD, 2019	2,3	1,7	0,9	2,1	1,9

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Notekūdeņu paraugu analīze (*SCORE* projekts)

https://www.emcdda.europa.eu/publications/html/pods/waste-water-analysis_en

Kokaīns (caur tā metabolītu benzoylecgonine)

2019 2020

Rīga, Latvia: 78.63 mg/1000p/day

Amfetamīns

2019 2020

Rīga, Latvia: 53.45 mg/1000p/day

Metamfetamīns

2019 2020

Rīga, Latvia: 76.82 mg/1000p/day

MDMA

2019 2020

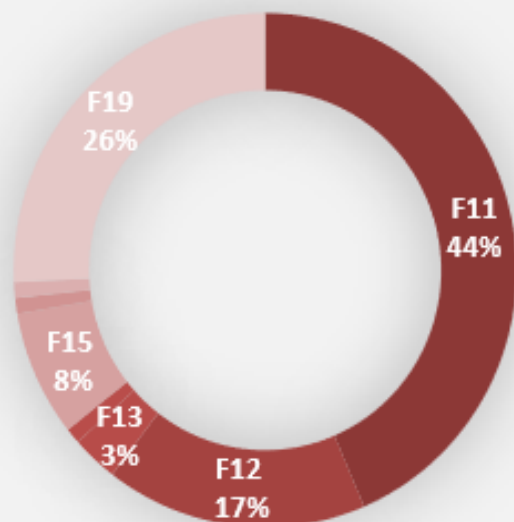
Rīga, Latvia: 42.98 mg/1000p/day

Slimību profilakses un

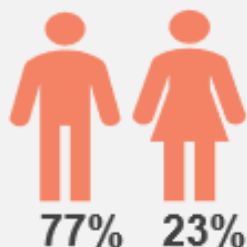
Narkotiku lietotāju ārstēšana specializētajās ārstniecības iestādēs

SSK-10 diagnožu sadalījums pacientiem, kuri saņēmuši ārstēšanu (2020)

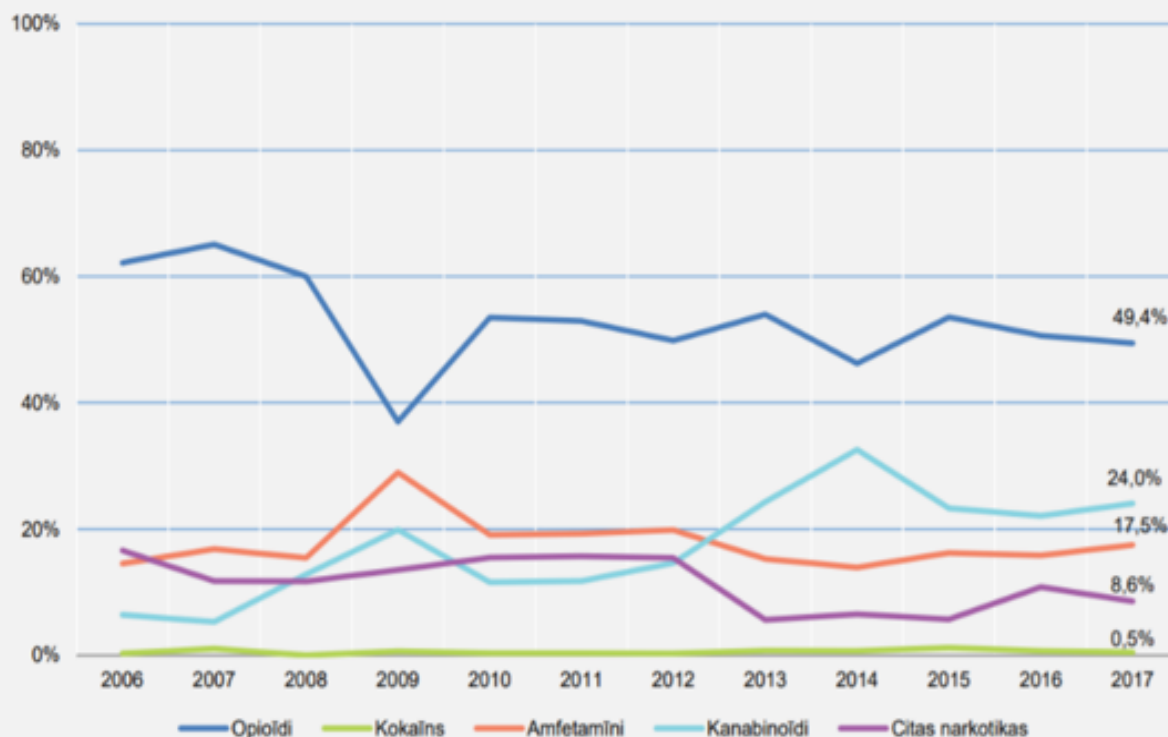

Datu avots: Nacionālais veselības dienests
(APANS, SPANS), 2020

Dzimumu sadalījums

Pacientu īpatsvara tendences, sadalījumā pēc primārās lietotās vielas, %

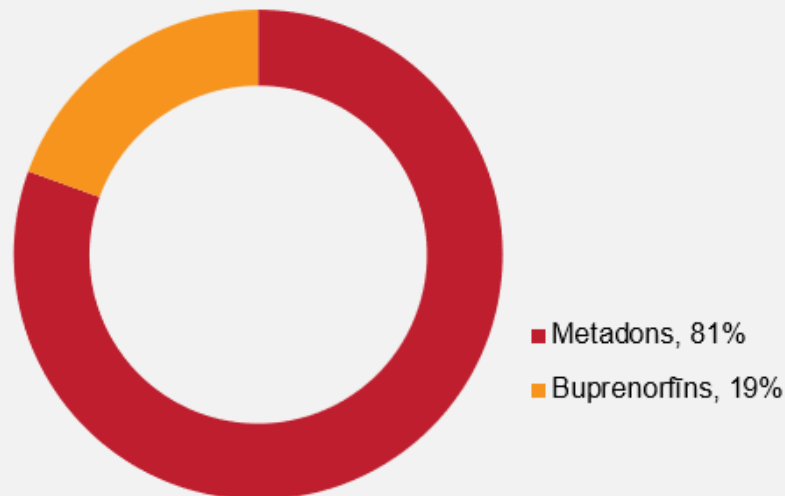
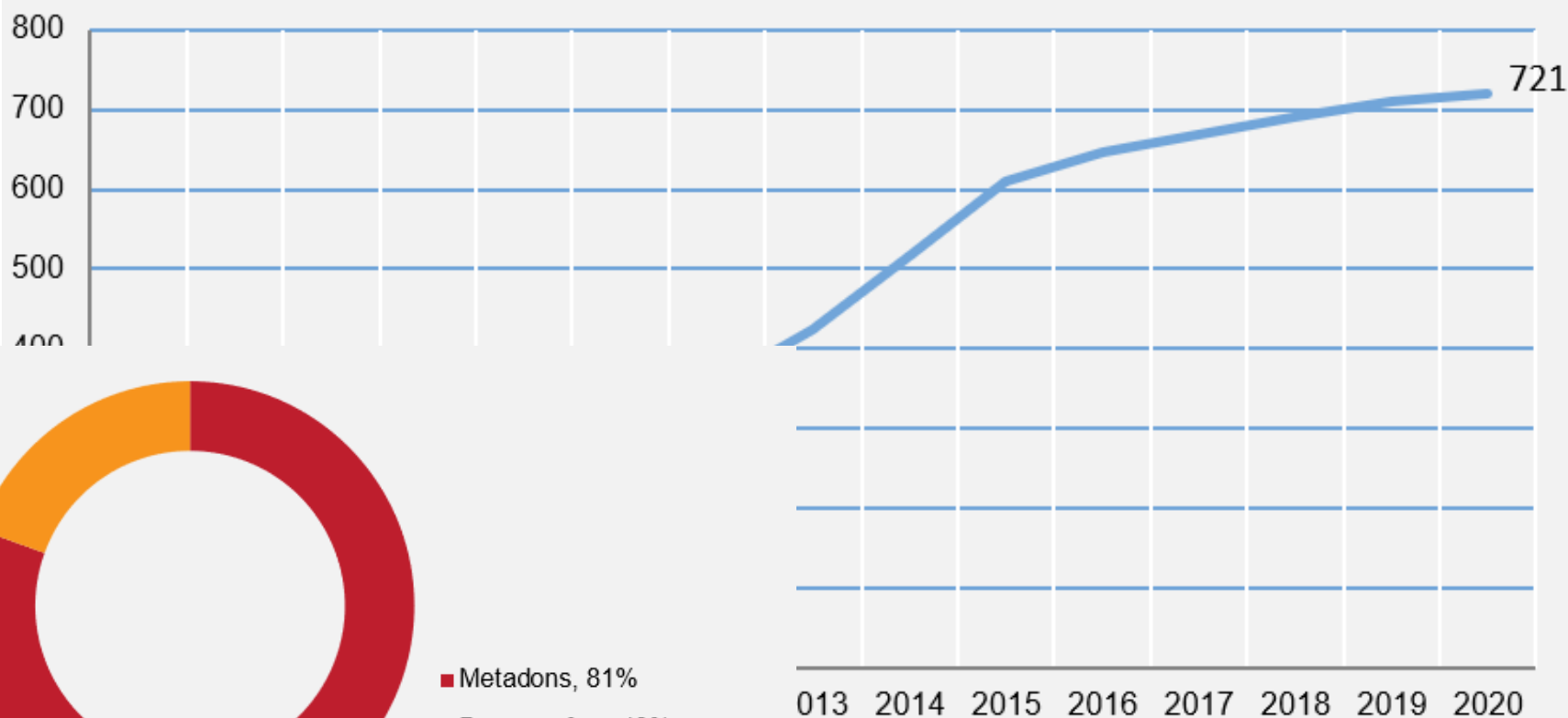
Datu avots: Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs par narkoloģiskajiem pacientiem, 2017

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ilgtermiņa farmakoterapija ar metadonu vai buprenorfinu

IFTP klientu skaita tendences

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Problemātiskā narkotiku lietošana

Regulāra heroīna un vai citu opioīdu, kokaīna un/vai amfetamīnu lietošana un/vai narkotiku lietošana injekciju veidā.

<https://www.spkc.gov.lv/lv/petijumi/narkotiku-lietosanas-paradumi-un-tendences-latvija-2017.pdf>

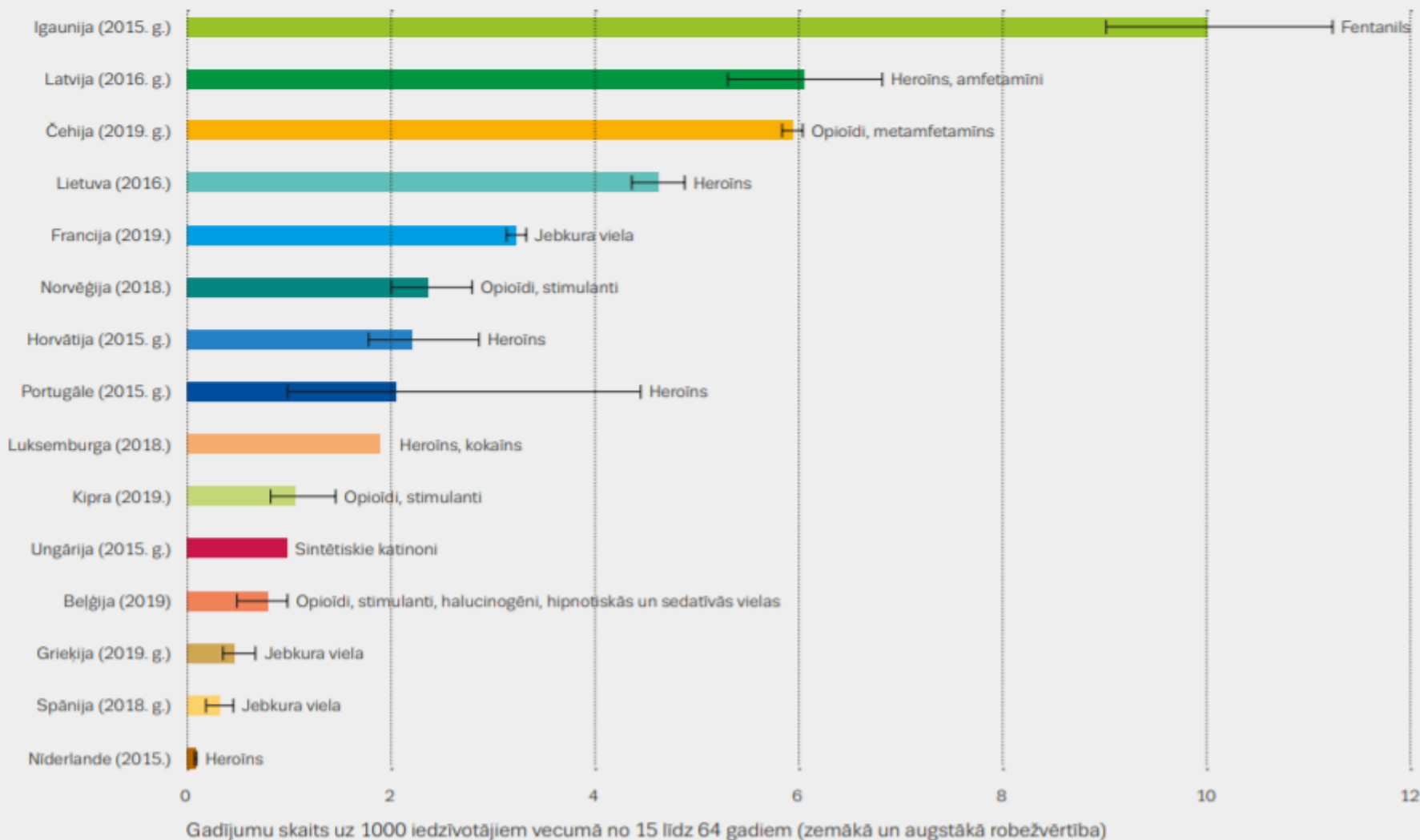
13 305 problemātiski narkotiku lietotāji (10,5 uz 1000 15-64 gadus veciem iedzīvotājiem)

- **7 100** problemātiski **opioīdu** lietotāji (5,6 uz 1000 15-64 gadus veciem iedzīvotājiem)
- **2 234** problemātiski **amfetamīnu** lietotāji (1,8 uz 1000 15-64 gadus veciem iedzīvotājiem)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

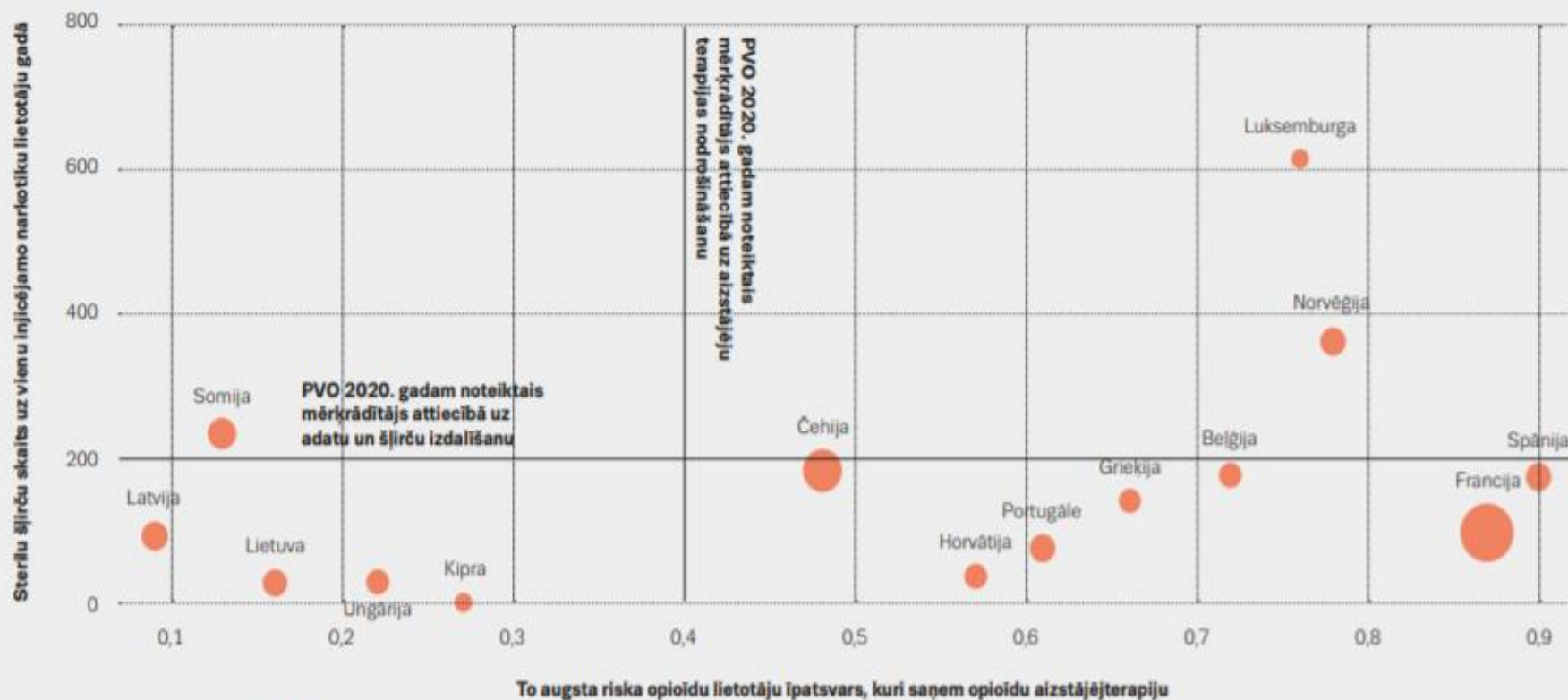
Aplēses par injicējamo narkotiku lietošanu pēdējā gada laikā un galveno injicēto narkotiku

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Adatu un šļirču izdalīšanas un opioīdu aizstājējterapijas aptvērums attiecībā pret PVO 2020.gadam noteiktajiem mērķiem (2019.gada vai jaunākās pieejamās aplēses)

Injicējamo
narkotiku lietotāju
skaits

Aptvērums ir balstīts uz jaunākajām valstu aplēsēm par injicējamo narkotiku lietošanu un augsta riska opioīdu lietošanu, ko papildina kaitējuma mazināšanas pasākumu dati (maksimāli divu gadu diapazonā). Aplēse par opioīdu aizstājējterapijas aptvērumu attiecībā uz Beļģiju ir iegūta no 2019. gada veikta subnacionāla pētījuma.

Situācija problemātisko narkotiku lietotāju vidū

NARKOTIKU LIETOŠANAS PARADUMI UN TENDENCES LATVIJĀ, 2020

<https://www.spkc.gov.lv/lv/atkaribu-slimibas>

- ✓ problemātiska narkotiku lietošana injicējamo narkotiku lietotāju vidū;
- ✓ problemātiskā narkotiku lietotāja portrets un informācija par riskantu uzvedību narkotiku lietotāju vidū
- ✓ problemātisko narkotiku lietotāju inficēšanās statuss ar HIV, HBV, HCV un sifilisu (izmantojot ekspresdiagnostiku)

[illegible]

Slimību profilakses un
kontroles centrs

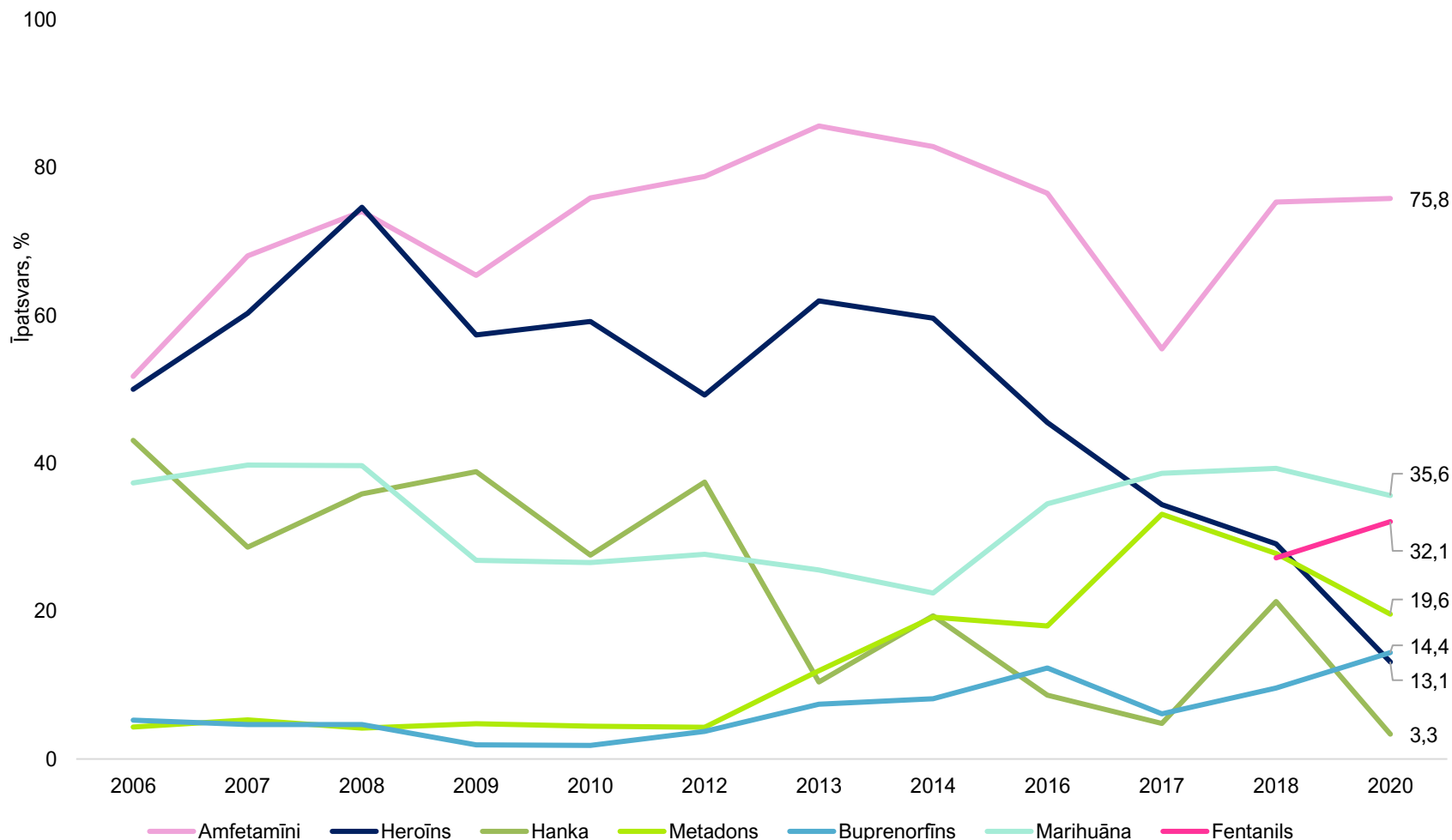
Narkotiku lietošana dzīves, pēdējā gada un pēdējo 30 dienu laikā, %

Viela	Gads	Pēdējo 30 dienu laikā			Pēdējā gada laikā			Dzīves laikā		
		Kopā	V.	S.	Kopā	V.	S.	Kopā	V.	S.
Amfetamīni	2018	75,3	71,9	82,5	87,0	86,7	87,7	98,7	98,5	99,4
	2020	75,8	72,6	82,0	85,6	84,3	88,2	98,1	97,8	98,8
Heroīns	2018	29,1	28,7	29,9	41,8	42,9	39,6	85,8	86,4	84,4
	2020	13,1	13,5	12,4	21,9	23,5	18,6	86,9	86,8	87,0
Marihuāna	2018	39,3	45,1	27,3	58,2	65,1	43,5	86,6	92,3	74,7
	2020	35,6	41,4	24,2	51,3	59,9	34,2	85,2	91,5	72,7
Metadons	2018	27,8	26,2	31,2	38,1	37,7	39,0	60,9	62,0	58,4
	2020	19,6	19,4	19,9	25,8	25,4	26,7	59,7	61,6	55,9
Buprenorfīns	2018	9,6	12,0	4,5	21,5	26,5	11,0	50,3	54,2	42,2
	2020	14,4	16,9	9,3	19,0	22,6	11,8	49,4	53,9	40,4
Kokaīns	2018	1,0	0,9	1,3	2,7	2,5	3,2	17,6	16,2	20,8
	2020	0,6	0,6	0,6	3,1	3,5	2,5	19,0	17,9	21,1
Metamfetamīns	2018	1,5	1,5	1,3	2,1	1,9	2,6	21,5	21,9	20,8
	2020	6,7	6,6	6,8	9,2	9,7	8,1	24,8	25,1	24,2
Fentanils	2018	27,2	28,6	24,2	43,4	48,4	32,7	49,2	54,9	37,0
	2020	32,1	35,1	26,1	43,5	49,2	32,3	54,8	59,9	44,7

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Visbiežāk pēdējo 30 dienu laikā lietotā narkotiskās viela 2006. – 2020. gadā, %

Slimību profilakses un
kontroles centrs

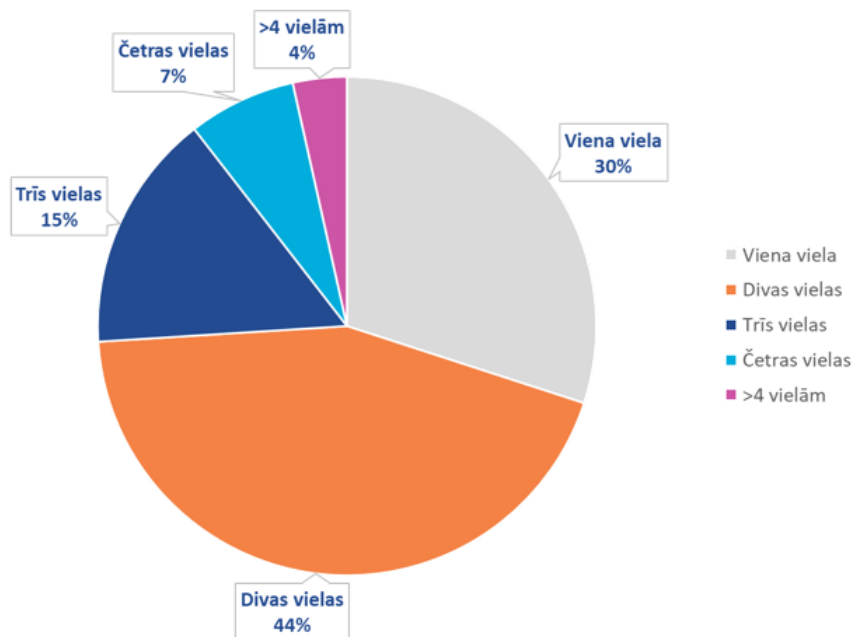
Narkotisko un psihotropo vielu atlikumu masspektrometriska identifikācija vienreizējās lietošanas šļircēs (*ESCAPE* projekts)

Mērķis – papildināt esošos datus par vielām, kuras injicē narkotiku lietotāji, ar datiem, kas iegūti, analizējot izlietoto šļircu atlikušo saturu.

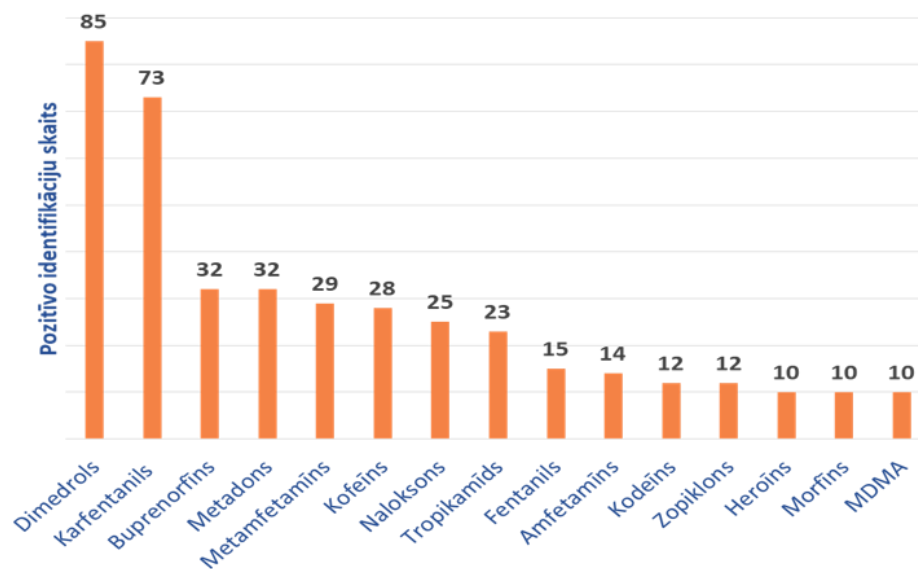
https://www.emcdda.europa.eu/topics/escape_en

<https://www.spkc.gov.lv/lv/media/14870/download>

Paraugu sadalījums pēc vienā šļircē identificēto vielu skaita

Biežāk identificētās (10 un vairāk reizu) vielas

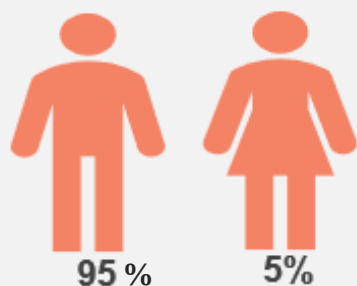

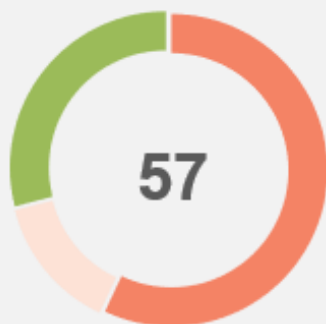
Slimību profilakses un
kontroles centrs

Narkotiku izraisītu nāvju gadījumu skaits

Dzimumu sadalījums

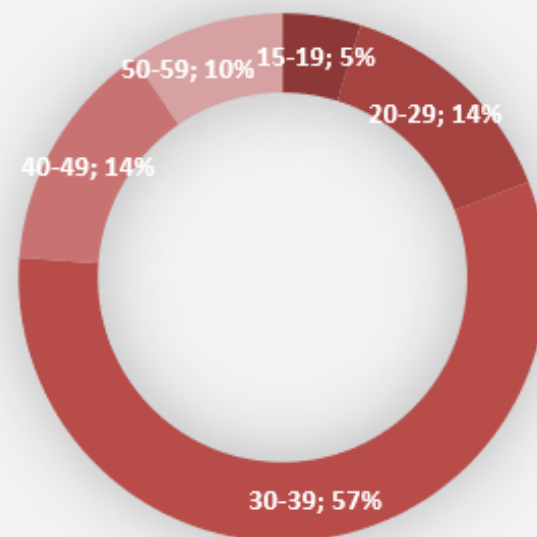

Toksikoloģija

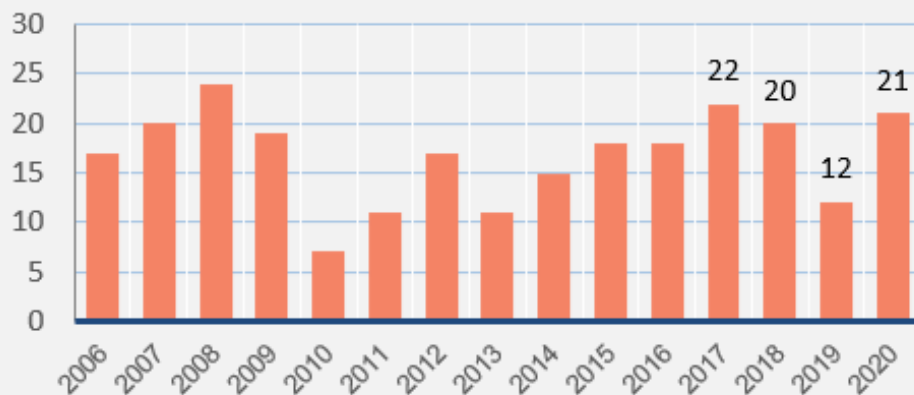

Nāves gadījumi ar opioīdu klātbūtni organismā, %

Mirušo vecuma sadalījums 2020. gadā

Narkotiku izraisītu nāves gadījumu skaita tendences

Datu avots: Nāves cēloņu datubāze, SPKC, 2020

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ar narkotiku lietošanu saistīto nāvju gadījumu skaits

Pētījums:

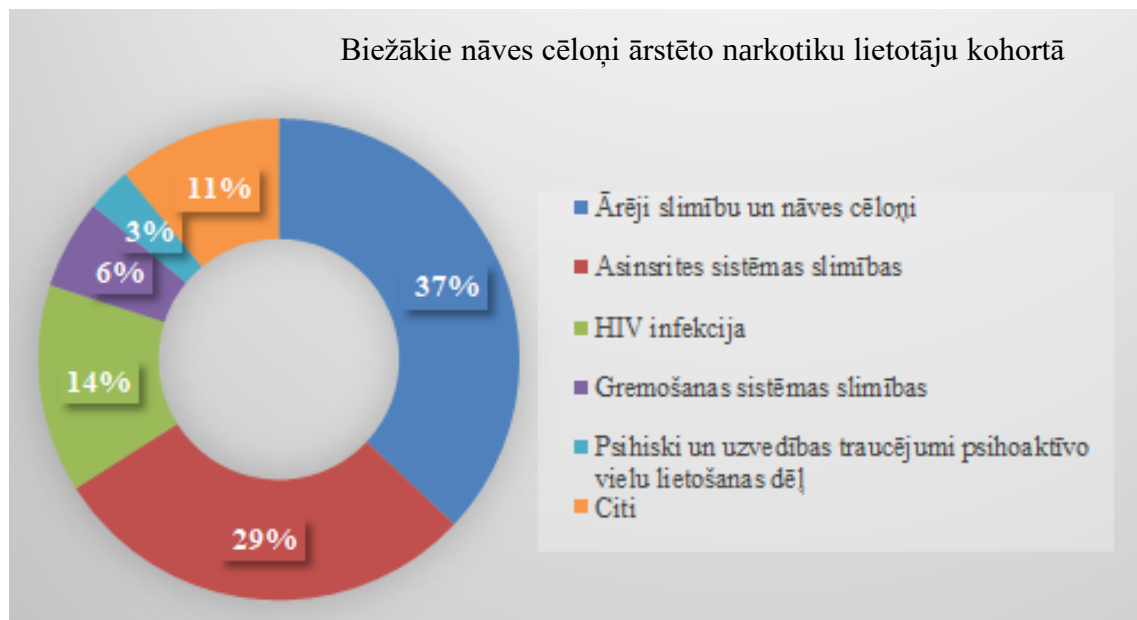
ĀRSTĒTO NARKOTIKU LIETOTĀJU MIRSTĪBA LATVIJĀ (2018)

<https://www.spkc.gov.lv/lv/zinojumi/zinojums-arsteto-narkotiku-lietotaju-mirstiba-latvija-2018.gada.pdf>

Mērķis – pētīt 15–49 gadus vecu ārstēto opioīdu, stimulantu un sintētisko kanabinoīdu lietotāju mirstības rādītājus un nāves pamatcēloņus Latvijā laika periodā no 2013.–2017. gadam.

Nāves gadījumi:
7,9% (n=182/2315)

Biežākie nāves cēloņi ārstēto narkotiku lietotāju kohortā

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Agrīnā brīdinājuma sistēma par jaunajām psihoaktīvajām vielām (JVP)

- ✓ ABS Latvijā (2004.gads)
- ✓ Vielu kontrole pēc ģenēriskās sistēmas pamatprincipiem (2012.gads)
- ✓ Vielu pagaidu aizlieguma sistēma (2013.gads)
- ✓ Sarakstu pārskatīšana, ģenērisko grupu uzlabošana (vidēji 2x gadā)

PA/SPKC lēmumi

Iedzīvotāju pētījuma dati:
2015.g. – 2,8%, 2020.g. – 0,3%

ESPAD dati:
2015.g. – 9,5%, 20219.g. – 1,9%

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Pētījums:

SOCIĀLIE IZDEVUMI PSIHOAKTĪVO VIELU PIEPRASĪJUMA UN PIEDĀVĀJUMA KONTEKSTĀ (2017)

https://www.spkc.gov.lv/lv/petijumi/socialo-izdevumu-aprekinasana-psihoaktivo-vielu-pieprasijuma-un-piedavajuma-konteksta-2018_0.pdf

Mērķis – novērtēt narkotiku lietošanas radītās konsolidētā kopbudžeta un ārējās izmaksas jeb nebudžeta izmaksas Latvijā 2017. gadā

- ✓ Kopējie narkotisko vielu lietošanas radītie valsts un pašvaldību budžeta izdevumi 2017.gadā bija vismaz **EUR 32,6 milj.** jeb **0,33% no konsolidētā kopbudžeta izdevumiem;**
- ✓ kopējās nebudžeta izmaksas 2017. gadā ir novērtētas **EUR 43,1 – 60,6 milj.** apmērā jeb **0,16 – 0,22% no IKP;**
- ✓ kopējie narkotiku lietošanas radītie izdevumi 2017. gadā tiek lēsti **EUR 78,3 – 97,0 milj.** apmērā jeb **0,29 – 0,36% no IKP.**

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Kopsavilkums

- ✓ Marihuānas pamēģinātāju īpatsvara pieaugums
- ✓ Neseno un pašreizējo lietotāju īpatsvara pieaugums
- ✓ Kokaīna lietošanas popularitātes pieaugums
- ✓ Izplatīta karfentanila (sintētisko opioīdu) lietošana problemātisko narkotiku lietotāju vidū
- ✓ Turpinās heroīna lietošanas popularitātes mazināšanās problemātisko narkotiku lietotāju vidū
- ✓ Turpinās pozitīva tendence IFTP ārstēšanā ar metadonu/buprenorfīnu

Slimību profilakses un
kontroles centrs

PALDIES!

Diana.Vanaga@spkc.gov.lv

+371 67388187